

JIHOČESKÁ UNIVERZITA V ČESKÝCH BUDĚJOVICÍCH
FILOZOFICKÁ FAKULTA
ÚSTAV ROMANISTIKY

BAKALÁŘSKÁ PRÁCE

HRY SAMUELA BECKETTA NA ČESKÝCH DIVADELNÍCH SCÉNÁCH

Vedoucí práce: Mgr. Kateřina Drsková, Ph.D.

Autor práce: Veronika Veselá

Studijní obor: Francouzský jazyk pro evropský a mezinárodní obchod

Ročník: 3.

2017

Prohlašuji, že svoji bakalářskou práci jsem vypracovala samostatně, pouze s použitím pramenů a literatury uvedených v seznamu citované literatury.

Prohlašuji, že v souladu s § 47b zákona č. 111/1998 Sb. v platném znění souhlasím se zveřejněním své bakalářské práce, a to v nezkrácené podobě elektronickou cestou ve veřejně přístupné části databáze STAG provozované Jihočeskou univerzitou v Českých Budějovicích na jejích internetových stránkách, a to se zachováním autorského práva k odevzdanému textu této kvalifikační práce. Souhlasím dále s tím, aby toutéž elektronickou cestou byly v souladu s uvedeným ustanovením zákona č. 111/1998 Sb. zveřejněny posudky školitele a oponentů práce i záznam o průběhu a výsledky obhajoby kvalifikační práce. Rovněž souhlasím s porovnáním textu mé kvalifikační práce s databází kvalifikačních prací Theses.cz provozovanou Národním registrem vysokoškolských kvalifikačních prací a systémem na odhalování plagiátů.

České Budějovice 9. května 2017

Veronika Veselá

PODĚKOVÁNÍ

Ráda bych poděkovala vedoucí mé bakalářské práce Mgr. Kateřině Drskové, Ph.D. za její vstřícnost při konzultacích, věcné připomínky, cenné rady a za pomoc při zpracování této práce.

Anotace

Klíčovým tématem této bakalářské práce jsou divadelní hry irského dramatika a prozaika Samuela Becketta na českých divadelních scénách. V první části práce popisují absurdní divadlo jako takové a život a dílo samotného Becketta. Dále představím všechny jeho hry společně s divadly, ve kterých byly uvedeny, a také hry vydané knižně. Druhá část této práce se zaměřuje na kritiku her Samuela Becketta v dobovém tisku. V závěru vše zhodnotím.

Klíčová slova

Samuel Beckett; absurdní divadlo; informace o inscenacích; ohlasy v tisku

Abstract

Main theme of this bachelor thesis are theatre plays by Irish dramatist and prose writer Samuel Beckett that appeared in Czech theatres. In the first part of my work I describe the absurd drama as such as the life and work of Beckett himself. Further I will present all his plays together with the theatres in which they were presented as well as the plays published in the books. The second part of this work focuses on Samuel Beckett's criticism in the contemporary press. In conclusion I will evaluate everything.

Keywords

Samuel Beckett; absurd drama; informations about plays, press feedback

Obsah

Úvod	7
1. Absurdní divadlo – pojem, vysvětlení, nejvýznamnější představitelé	8
2. Samuel Beckett – život a dílo	11
3. Přehled Beckettových inscenací na českých divadelních scénách	15
4. Představení jednotlivých děl	17
4.1 Čekání na Godota	19
4.2 Konec hry	26
4.3 Šťastné dny	28
4.4 Hra	30
4.5 Ne Já	31
4.6 Katastrofa	32
4.7 Poslední páska	34
5. Rozbor ohlasu	38
6. Závěr	45
7. Resumé	47
8. Seznam použité literatury a zdrojů	49

Úvod

Tématem této bakalářské práce jsou divadelní hry irského absurdního dramatika a prozaika Samuela Becketta na českých divadelních scénách. Cílem práce je vytvoření přehledu jeho tvorby, která byla přeložena do českého jazyka a dostala se do českých divadel a tisku. Představím hry včetně všech dostupných informací a na závěr prozkoumám ohlasy na tyto hry v dobovém tisku. Pozornost budu věnovat také hrám, které byly vydány knižně.

První část práce je věnována autorovi samotnému, jeho životopisu a tvorbě. Poté na základě informací a dat z Divadelního ústavu vytvořím chronologický seznam a představím ty hry, které byly uvedeny na českých jevištích, a stručně je popíši, uvedu zde také data premiér, obsazení, překladatele a divadelní soubor.

Druhá část se bude týkat úspěchů a kritiky Beckettových her u českých diváků a ohlasů v tisku. Informace budu čerpat z archivu a databáze Divadelního ústavu a databáze Národní knihovny v Praze.

1. Absurdní divadlo

Je dramatické literární hnutí, které ovlivnilo světovou literární tvorbu a trvalo téměř celé čtvrtstoletí. Za jeho počátek označujeme přelom 40. a 50. let 20. století a za jeho konec považujeme 70. léta 20. století. Tato ukončená éra výrazně ovlivnila budoucí vývoj světového dramatu. Slovo „absurdní“ vzniklo z latinského „absurdus“, které znamená nepoužitelný, protimyslný nebo nesmyslný.¹ Jeho smyslem bylo původně „disharmonický“, v hovorovém jazyce toto slovo znamená „směšný“. Z filozofického hlediska je to „to, co se vymyká pravidlům logického i tradičního myšlení, co nápadně odporuje potřebě smyslu a rozumnosti, naší zkušenosti možného a obvyklého.“² Francie se stala kolébkou tohoto směru, kde se používá také pojem divadlo absurda („théâtre de l'absurde“). Předchůdci absurdního divadla byli G. Büchner, A. Strindberg a zejména A. Jarry. Mezi nejvýznamnější představitele patří S. Beckett, E. Ionesco, J. Genet, A. Adamov, H. Pinter, E. Albee, V. Havel, S. Mrozek. Nejznámější režiséři těchto her z řad Francouzů jsou Roger Blin, Jean- Marie Serreau a Nicolas Bataille.

Dle Esslinovy teorie neexistuje klíč ani určitá pravidla, která by striktně stanovila, kteří autoři patří k absurdním dramatikům. Proto jsou to právě společné rysy v dílech, které charakterizují stoupence absurdního divadla. Společnými znaky v těchto dílech jsou osobní zkušenosti samotných autorů a intimní pocity, které odrážejí stav jejich mysli. Absurdita je pocit spojující jak filozofy, tak literární umělce a je patrný i v Beckettových hrách. „Své hrdiny přivádí do mezních, bezvýhodných situací, aby zachytil nejen bídu člověka, ale i jeho, až do posledního dechu oživovanou, snahu vzepřít se tíze života, řešit problémy, které mu v cestu kupí on a lidské i společenské vztahy.“³ Tento společný pocit autorů plyne hlavně ze společenské situace té doby. Už existencialismus, který je předchůdcem absurdního dramatu, zobrazuje lidskou bídu a beznaděj a negativní lidské vnímání světa ovlivněné nejdříve první, později i druhou světovou válkou. Po hrůze a utrpení z první světové války přišla místo lepšího života

¹ *Universum Všeobecná encyklopedie*, Praha: Odeon, 2002

² *Universum Všeobecná encyklopedie*, Praha: Odeon, 2002

³ Beckett Samuel. *Poslední páska; Šťastné dny; Hra*, Praha: Orbis, 1965

druhá světová válka, a tím zničila naději na to, že „bude lépe“. Proto motiv nesmyslného čekání, kde ani nevíme, na co přesně čekáme, důležité je ale přečkat tento hrůzný čas s nadhledem a krátit si ono „čekání“ jakýmkoli způsobem. Pojmeme absurdní drama je [...] „typ dramatické tvorby, která porušuje ustálené požadavky kladené na divadelní hru [...] tematicky čerpá z existencialismu. Základní námět absurdního dramatu tvoří pocit úzkosti, která se zrodila z pocitu absurdnosti lidského postavení ve světě. Absurdní drama [...] klade důraz na proměnu dramatické struktury. Obvykle chybí děj, zápletka, je pomíjena charakterizace postav i motivy jejich jednání. Není zde ani zřetelně rozvedené téma, ani jeho rozuzlení v závěru hry.“⁴ Absurdní drama představuje realitu jako nesmyslnou. Zobrazuje bezmocnost člověka a neschopnost komunikace s okolím. Obvyklým znakem her je tragičnost, černý humor a prvky grotesky. „Absurdní drama je složitým obrazem narušeného světa, ve kterém nefunguje logika ani kauzalita, následky neodpovídají příčinám a příčiny mohou zůstat bez následků.“ (Šrámek, 2013:860). Podle již zmíněného Martina Esslina: „Absurdní divadlo je něco, co nemá cíl... Je-li člověk odtržen od svého náboženského či metafyzického kořene, pak je ztracen a všechno jeho počínání je nesmyslné, zbytečné, udušené.“ (Esslin, 1966:7)

Smysl absurdního divadla není omezený dobou, nelze říci, že jeho působení ustalo, či že bude možné vymazat stín, který v historii moderního divadla zanechal. Velice výstižné je přirovnání [...] „ke kruhům na vodní hladině, jak je vytvoří vržený kámen. Síla prvotní exploze se rozplývá v šířícím se okruhu vln a jejich intenzita rozšířením slábne.“⁵ Dalším velice významným pojmem je „antidrama“. Ionesco, svoji první a nejznámější hru *Plešatá zpěvačka* (*La Cantatrice chauve*, 1949) označil za antihru („anti-pièce“). Označení „antidrama“ vystihuje postoj tohoto druhu dramatiky vzhledem k pojetí konvenčního dramatu, postoj spočívající v jakési opozici vůči tradičnímu pojetí dramatu, v popírání, negaci či zpochybnění určitých jeho principů. (Trtílek, 2011:13)

⁴ *Universum Všeobecná encyklopedie*, Praha: Odeon, 2002

⁵ Esslin Martin. *Podstata, tradice a smysl absurdního divadla: kapitoly z knihy Absurdní divadlo: určeno pro posl. filosof. fak.* Praha: SPN, 1966

První dílo francouzského absurdního dramatu uvedené v českých divadlech byla hra *Nosorožec*⁶ od autora Eugèna Ionesca. Ve Francii se tímto dílem absurdní díla začala hrát ve velkých divadlech. Dříve byla hrána pouze v malých, neznámých divadlech často i amatérskými soubory. V českém prostředí nebyl výběr této hry náhodný [...] „zatímco ostatní Ionescovy hry zobrazují tragikomickou absurditu lidského údělu obecně, *Nosorožec* bývá interpretován jako obraz šíření totalitní ideologie ve společnosti.“ (Drsková, 2010:81) První Beckettovo dílo se dostalo na českou scénu až o čtyři roky později, v roce 1964 s hrou *Čekání na Godota*. Hry Samuela Becketta jsou s určitostí obrazem jeho úzkosti. „Úzkosti ze světa, v němž žije, úzkosti o osud člověka, úzkosti z fyzického chátrání a nevyhnutelné smrti.“ (Veselý in Beckett, 1986:24) a dle samotného Samuela Becketta: „Nic není skutečnější než nic.“ (Šrámek, 2010:869) Bez Beckettovy tvorby by pojem absurdní divadlo zdaleka neznamenal to, co dnes.

⁶ premiéra 30.9.1960 v Divadle E.F.Buriana, Praha, režisér Karel Novák

2. Samuel Beckett

Samuel Barclay Beckett prozaik, dramatik a představitel absurdního divadla, se narodil 13. dubna 1906 na předměstí Dublinu v zámožné, puritánské rodině. Za svůj život napsal několik divadelních her, rozhlasové hry, prozaická díla i poezii, publikoval ve francouzském a později i v anglickém jazyce. V Irsku Samuel prožil veselé dětství, velmi si rozuměl se svým otcem, naopak vztah s jeho nevyrovnanou a depresivní matkou byl špatný. Vzdělání získal na prestižních středních školách a na jezuitské Trinity College v Dublinu, kde poznal svojí lásku Ethnu MacCarthy. Samuel ji miloval celý život, ale Ethna jeho cit neopětovala. V té době se již začal zajímat o literaturu, vystudoval filologii (francouzský a italský jazyk) a práva. Po studiích krátce vyučoval francouzštinu v Belfastu.

Roku 1926 prvně navštívil Francii, o dva roky později odjel do Paříže už jako učitel a na tamní škole École Normale Supérieure přednášel angličtinu. Nějaký čas pracoval i na prestižní pařížské Sorbonně. Přes svého přítele Thomase MacGreevyho se seznámil s Jamesem Joycem, který se stal jeho inspirací, zejména k eseji *Dante...Bruno, Vico..Joyce*. Ve třicátých letech začala Beckettova publikační činnost, a to v literárním revue *Transition*. Zpočátku vydával jen básně a eseje a jako většina mladých autorů té doby i on začal žít bohémských životem. O pár let později, v roce 1930 odjel zpátky do Irska, kde pracoval jako asistent na Trinity College a prožil vztah se sestřenicí Peggy Sinclair. Po jejich rozchodu, zhoršení vztahu s matkou a nespokojeností s univerzitní kariérou se rozhodl skončit v Trinity College a odstěhoval se do Německa. Na začátku 40. let se vrátil do Paříže, kde se opět začal scházet s Joycem a dokončil svůj román *Sen o tržišti průměrných žen* (*Dream of Fair to Middling women*). Toto dílo nechtělo vydat žádné nakladatelství. Rok 1933 byl pro Becketta obtížný, protože zemřel jeho otec a Peggy. U Becketta se v důsledku smutku a ztráty objevila psychosomatická porucha. Londýnský lékař zjistil, že příčiny choroby sahají do dětství kvůli vztahu s matkou. Pod vlivem těchto událostí se v polovině 40. let pustil do anglicky psaného románu *Murphy* odehrávající se v psychiatrickém sanatoriu. Znovu ale přišel neúspěch, a to hlavně ze strany nakladatelů. A tak se ještě naposledy vrátil do Dublinu, kde Samuelova matka odmítla pokračovat ve financování jeho zatím neúspěšné spisovatelské kariéry i jeho života. To u Samuela rozpoutalo éru večírků a bujarého života, nakonec se odstěhoval do Paříže, která se natrvalo stala jeho domovem. Živil se jako překladatel, scházel se s

Joycem a prožil vášnivý román s Peggy Guggenheim. S další přítelkyní Suzanne Deschevaux-Dumesnil se seznámil v nemocnici, kam se dostal kvůli bodnutí z nočního přepadení. Později se starší a zkušenější Suzanne stala jeho životní partnerkou, ohromně ho podporovala a věřila v jeho um a talent. Sama byla umělecky založená, vystudovala hru na klavír a zajímala se o literaturu. Peggy Guggenheim ji neměla ráda, ale boj o Beckettovo srdce s ní prohrála.

Celou 2. světovou válku se se Suzanne ukrývali na jihu Francie, daleká cesta do neokupované zóny se jednoznačně stala jednou z inspirací ke hře *Čekání na Godota*. Válku prožili jako zemědělci v Roussillonu, kde Samuel napsal román *TSO* (Watt), poslední anglicky psané dílo, které bylo vydáno po 10 letech v Paříži. Válka ovlivnila Beckettovu tvorbu natolik, že začal psát v první osobě, francouzsky a zjednodušil slovní zásobu. Což je zřejmé hned v prvních dílech poválečné tvorby *První láska*, *Vyhozený*, *Konec*, *Utišující prostředek*. Pokračoval divadelní hrou *Eleutheria* a romány *Molloy* a *Malone umírá* (Malone meurt). V letech 1948-1949 vznikla jeho nejslavnější divadelní hra *Čekání na Godota*. Hra byla postupně odmítnuta 35 divadly. Až po Suzanniném úporném snažení a přemlouvání se ředitel divadla Théâtre de Babylone v Paříži rozhodl hru uvést. Pro všechny byla premiéra obrovským překvapením a způsobila veliký zvrat v divadelním světě. Na přelomu 40. a 50. let Beckett pracoval také na sbírce *Texty pro nic* (Textes pour rien). V tuto dobu zemřela Beckettova matka a Samuel se s tím nemohl dlouho vyrovnat. O pár let později se k tomu přidalo ještě úmrtí jeho bratra Franka, tyto události se staly inspirací ke hře *Konec hry* (Fin de partie). Díky obrovské snaze Suzanne objevili nakladatele Jérôma Lindona, který publikoval jeho díla. Ve svém nakladatelství Les éditions de minuit vydal romány *Molloy* a *Malone umírá* a autobiografickou prózu *Z opuštěného díla* (From an Abandoned Work). Samuel dále pokračoval v psaní a dokončil i román *Nepojmenovatelný* (L'Innommable) a rozhlasové hry *Chladnoucí popel* (Embers), *Akt beze slov* (Acte sans paroles), *Slova a hudba* (Words and Music), *Cascando*, také prózu *Jak to je* (Comment c'est) a hru *Šťastné dny* (Happy days) a divadelní text *Hra* (Play).

Ve druhé polovině 50. let byl Beckett již velmi známým autorem s řadou úspěchů. Přišla ale další smrt, a to milované Ethny MacCarthy, naopak v práci a osobním životě se mu dařilo. Obdržel doktorát na Trinity College a roku 1961 se tajně oženil se Suzanne. V roli režiséra nazkoušel v Londýně divadelní hru *Šťastné dny*,

stanice BBC uvedlo jeho rozhlasovou hru *Všichni klesající* (All that Fall) a londýnské divadlo Royal Court Theatre představilo *Poslední pásku* (Krapp's last tape) a *Konec hry* (Fin de Partie). Úspěch se dostavil i ve filmu, napsal scénář ke snímku *Film*. Za svoje zdary byl odměněn Cenou mladé kritiky, kterou získal na festivalu v Benátkách. Ve druhé polovině 60. let vyšlo francouzsky i anglicky psané drama *Tam a zpátky* (Va et vient, Come and Go), televizní hra *Tak co, Joe* (Dis Joe) a prozaické texty *Mrtvé hlavy* (Têtes- mortes). Roku 1969 se stal laureátem Nobelovy ceny za literaturu. V polovině 80. let zrežíroval hru *Čekání na Godota* v berlínském Schillerově domě, vydal prózu *Vylidňovatel* (Le Dépeupleur) a novelu *První láska* (Premier amour), také napsal scénář k divadelní hře *Dech* (Souffle). Dokončil i několik jednoaktových her *Tenkrát* (That Time), *Ohio impromptu* a další, drama *Katastrofa* je věnováno Václavu Havlovi.

Jako dárek k osmdesátinám dostal Beckett oslavy v podobě festivalů, výstav a byl také uveden dokument o jeho životě. Samuelům zdravotní stav se rapidně zhoršil a tak se přesunul do zařízení s pečovatelskou službou. Poslední dokončené dílo Samuela Becketta bylo *Záškuby* (Soubresauts). Zemřel 22. prosince 1989 v Paříži, půl roku po své ženě Suzanne.⁷

„Všechna Beckettova dramata, novely a romány tvoří jakoby jedno jediné dílo, v němž se stále připomíná jeden typ protagonisty; často anonymní hrdinové-štvané bytosti na pokraji sil, zmrzačené duševně a často i fyzicky, lidé trpící, drcení světem i sami sebou, vzbuzující soucit i odpor, ztělesnění úpadku i konce a současně i jakési paradoxní důstojnosti, neboť přes nespočetné porážky se znovu a znovu zvedají a pokoušejí se poznat a vysvětlit skutečnost vnější i vnitřní. Beckettova literární tvorba je burcující; hovoří nemilosrdně o nejpálčivějších problémech současného světa. Nechce čtenáře nebo diváka okouzlit-naopak, chce jej donutit k zamyšlení nad světem a idstvem a přivést k aktivnímu protestu proti všemu, co by mohlo přivést civilizaci na pokraj nenapravitelné katastrofy.“⁸

⁷ Beckett, Samuel. *Samuel Becket, Čekání na Godota = Samuel Becket, En attendant Godot: [premiéra 16. ledna 2010 na Nové scéně Národního divadla]*. Editor Lenka Kolihová Havlíková. Praha: Národní divadlo, 2010

⁸ Program ke 2. inscenaci sezóny 1970—71 v Divadle Reduta. Připravil dramaturg J. Vavroš, Vytiskla Grafia 02

3. Přehled Beckettových inscenací na českých divadelních scénách

Hry Samuela Becketta se dostávají do českého prostředí od 60. let 20. století. Některé z nich se hrají dodnes v řadě pražských i mimopražských divadel.

Premiéra	Název Inscenace	Divadlo	Režisér
18.12.1964	Čekání na Godota	Divadlo Na zábradlí Praha	Václav Hudeček
18.10.1970	Čekání na Godota	Státní divadlo Brno	Alois Hajda
21.4.1990	Čekání na Godota	Agentura Bonton Praha	Viktor Polesný
9.10.1990	Hra, Poslední páska	Divadelní studio Grál Praha	Jaroslav Jarolím
1991	Poslední páska	AMU DAMU Disk - Divadelní studio Praha	nezjištěn
22.11.1991	Čekání na Godota	Divadlo za branou II. Otomar Krejča Praha	Otomar Krejča
6.5.1994	Poslední páska	Divadlo Na tahu Praha	Andrej Krob
6.6.1996	Konec hry	Městská divadla pražská Praha	Jan Nebeský
22.3.1997	Šťastné dny, Krappova poslední	Bílé divadlo Ostrava	Jan Číhal, Luděk Jičínský
16.5.1997	Konec hry	Divadlo Petra Bezruče Ostrava	Josef Janík
2.2.1998	Šťastné dny	Národní divadlo Praha	Michal Dočekal
27.3.1999	Čekání na Godota	Divadlo Mandragora Zlín	Radoslav Mesarč
28.12.2000	Poslední Godot	Bílé divadlo Ostrava	kolektivní práce Bílého divadla
3.10.2001	Čekání na Godota	Činoherní klub Praha	Juraj Herz
31.12.2001	Čekání na Godota	D.I.L. Louny	David Czesany
21.6.2002	4 malá dramata - Katastrofa, Ne Já	Činoherní studio Ústí nad Labem	Jiří Černý
1.9.2002	Konec hry	Pražské komorní divadlo Praha	nezjištěn
28.9.2002	Ostrostřelci: En attendant Godot	Pražské komorní divadlo Praha	Kolektivní práce
4.10.2003	Čekání na Godota	Divadlo Bolka Polívky Brno	Zděnek Černín
4.10.2003	Čekání na Godota	Městské divadlo Brno	Zdeněk Černín
16.10.2003	Poslední páska	Národní divadlo Praha	Michal Dočekal
1.3.2004	Poslední páska	Viola Praha	Michal Dočekal
6.3.2004	Čekání na Godota	Činoherní studio Ústí nad Labem	David Czesany
10.1.2009	Šťastné dny	Komorní scéna Aréna Ostrava	André Hübner- Ochodlo
16.1.2010	Čekání na Godota	Národní divadlo Praha	Michal Dočekal
12.3.2011	Čekání na Godota	Český komediální klub 54	Zdeněk Pošíval
4.10.2011	Konec hry	JAMU Brno	Juraj Augustín

12.5.2012	Čekání na Godota	AMU DAMU Praha	Miloš Horanský
12.1.2014	Ne já	Studio Hrdinů Praha	Katharina Schmitt
31.10.2014	Čekání na Godota	Divadelní společnost Petra Bezruče Ostrava	Štěpán Pácl
7.3.2015	Katastrofa	Centrum experimentálního divadla Brno	Ivo Krobot
10.10.2015	Šťastné dny	Východočeské divadlo Pardubice	Juraj Augustín

Zdroj:

Virtuální studovna, Databáze a online služby Divadelního ústavu, [online], [cit. 15. března 2017]. Dostupné z: <http://vis.idu.cz/Productions.aspx>

4. Představení jednotlivých děl

Nyní představím postupně sedm her Samuela Becketta, které se hrály na českých divadelních scénách v českých překladech. Nejprve uvedu obsah hry, zápletku a představitele. Pod každou z nich uvedu bližší informace o divadle, souboru, premiéře (derniéře), obsazení a překladateli. Rok v názvu hry je rokem prvního knižního vydání v originále a data premiér jsou napsána později v textu. Název hry je uveden nejdříve v českém jazyce a v závorce jsou názvy ve francouzštině, angličtině, popř. němčině. Překladatelé her Samuela Becketta na českých divadelních scénách jsou: Jiří Kolář, Radim Kopecký, Jaromír Vavroš, Karel Kraus, Patrik Ouředník, Zděnek Černín, Josef Kaušitz, František Vrba, Eva Oszlá, Petr Oszlý. Mezi nejčastější patří zejména tyto dva: František Vrba (překladů celkem 7) a Karel Kraus (překladů celkem 6). Hru *Čekání na Godota* překládali Jiří Kolář, Radim Kopecký, Jaromír Vavroš, Karel Kraus, Patrik Ouředník a Zděnek Černín. Překladatelé *Konce hry* jsou Jiří Kolář a Josef Kaušitz. *Šťastné dny* a *Poslední pásku* překládal pouze František Vrba. *Ne Já* překládali Eva a Petr Oszlý a Josef Kaušitz, který je současně jediným překladatelem hry *Katastrofa*.

Dle údajů z online katalogu Národní knihovny České republiky jsem zjistila, že všech sedm divadelních her Samuela Becketta bylo vydáno knižně. Níže uvedu tabulku s informacemi, které jsem dohledala ke každé publikaci.

Seznam divadelních her Samuela Becketta vydaných knižně

Čekání na Godota

NÁZEV PUBLIKACE	INFORMACE O PUBLIKACI	PŘEKLADATEL
Čekání na Godota	Praha, Divadelní a literární agentura, 1963	Jiří Kolář
Čekání na Godota	Praha, Dilia, 1964	Jiří Kolář
Čekání na Godota	Praha, Odeon, 1986	Patrik Ouředník
Čekání na Godota	Praha, Dilia, 1994	Jiří Kolář
Čekání na Godota	Brno, Větrné mlýny, 2005	Patrik Ouředník
Veršovánky - Čekání na Godota	Brno, Větrné mlýny, 2010	Patrik Ouředník

Konec hry

NÁZEV PUBLIKACE	INFORMACE O PUBLIKACI	PŘEKLADATEL
Konec hry: Drama	Praha, Dilia, 1994	Jiří Kolář

Šťastné dny

NÁZEV PUBLIKACE	INFORMACE O PUBLIKACI	PŘEKLADATEL
Poslední páska; Šťastné dny; Hra	Praha, Orbis, 1965	František Vrba

Hra

NÁZEV PUBLIKACE	INFORMACE O PUBLIKACI	PŘEKLADATEL
Poslední páska; Šťastné dny; Hra	Praha, Orbis, 1965	František Vrba

Ne Já

NÁZEV PUBLIKACE	INFORMACE O PUBLIKACI	PŘEKLADATEL
Katastrofa a jiná dramátka	Praha, Dilia, 1992	Josef Kaušitz

Katastrofa

NÁZEV PUBLIKACE	INFORMACE O PUBLIKACI	PŘEKLADATEL
Katastrofa a jiná dramátka	Praha, Dilia, 1992	Josef Kaušitz

Poslední páska

NÁZEV PUBLIKACE	INFORMACE O PUBLIKACI	PŘEKLADATEL
Poslední páska; Šťastné dny; Hra	Praha, Orbis, 1965	František Vrba

Zdroj:

SKC-Souborný katalog České republiky (CASLIN), [online], [cit.24.4.2017]. Dostupné z: http://aleph.nkp.cz/F/?func=file&file_name=find-b&local_base=skc

4.1 *Čekání na Godota* (1952, *En attendant Godot*, *Waiting for Godot*)

Tato hra o dvou dějstvích se odehrává na venkovské cestě, kde není nic než jeden strom. Hra začíná rozhovorem dvou přátel Estragona a Vladimíra. Snaží se zjistit, co se dělo v noci, kdo a proč je zbil, co se stalo včera a proč pan Godot, na kterého každý den čekají, nepřišel. Absurdní rozhovor pokračuje až do příchodu Pozza a jeho sluhy Luckyho, který je jako otrok přivázaný a za všechno trestaný bičem. Všichni se společně seznamují, Estragon s Vladimírem vyzvídají, proč Lucky stále drží všechna zavazadla, i když mu evidentně docházejí síly, a proč je vlastně Pozzův sluha. První dějství končí příchodem chlapce, který oznámí, že se pan Godot omlouvá, ale dnes se nedostaví. Dodá, že s určitostí přijde zítra. Estragon a Vladimír se chlapce ještě zeptají, jaký pan Godot je.

Druhé dějství začíná stejně jako to první. Na scéně jsou pouze Estragon a Vladimír a vyprávějí si zážitky z minulého dne, navzájem si doplňují informace a snaží se zabavit a zkrátit čekání parodováním Pozza a Luckyho. Pozzo a Lucky nakonec skutečně dorazí, ale Pozzo je slepý a Lucky němý. Po chvíli odejdou a na scénu opět přichází chlapec, který oznamuje, že ani dnes pan Godot nepřijde. Když chtějí Vladimír a Estragon znát další informace o panu Godotovi, chlapec se zalekne a uteče. Estragon a Vladimír se pokusí oběsit na stromě pomocí pásku. Když zjistí, že se jim to nepovede, chtějí odejít a přijít zase zítra, ale ani se nehnou. Hra končí.

„Godot je obrazem společnosti...znázorňuje svět kolem nás...kdyby nakonec přišel, přinesl by jen zklamání. Autor nechtěl, aby divák měl ke hře osobní vztah. Předpokládal, že si z ní každý vyvodí své vlastní závěry a udělá přitom vlastní chyby. Hra nesledovala žádný určitý cíl, nevnucovala divákovi žádnou morálku, nedávala žádné naděje. Na Godota čekáme stále a budeme čekat dál.“ (Esslin, 1966:5, 6) Podle přemluvy Jindřicha Veselého: [...] „jediným možným smyslem života je nesmyslné očekávání a jediným způsobem, jak si svůj úděl ulehčit, je zaplašovat čas, jenž je mu vymezen. A zabít je ho možno a nutno jakkoliv.“ (Veselý in Beckett, 1986:12) „Závěr hry vyznívá pesimisticky, čekání bylo bezvýsledné, naděje na Godotův příchod se nesplnila. Hra je příkladnou ukázkou „totálního antividla“ „[...] Beckett osobitým způsobem vytváří model jedné ze základních situací lidské existence, čekání a marnou naději.“ (Šrámek, 1968:869) Dle Martin Esslina: „[...] má *Čekání na Godota*

několikerou platnost ve více rovinách: jsou postavy hry lidé? Nebo to jsou různé stránky základních lidských vlastností: rozum (Vladimír), emoce (Estragon), brutální touha po moci (Pozzo), intelektuální touha po moci (Lucky)? Nebo představují Pozzo s Luckym a Vladimír s Estragonem variace na stejnou dvojici vlastností a základních postojů? Je hra monodrama, které promítá navenek konflikt uvnitř jediné osobnosti? Je to alegorie, nebo abstraktní klauniáda? Odpověď je taková, že hra obsahuje a vyjadřuje tohle všechno zároveň. Její mnoho vrstevnatost, kontrapunktní propletení témat a symbolů, variace druhého dějství na formu dějství prvního, to všechno dává *Čekání na Godota* tajemný dráždivý půvab, dělá z hádankovité hry nesmrtelnou báseň, arcityp ztvárnění lidského údělu.“⁹

Divadelní představení:

Premiéra této hry, v režii Rogera Blina, se hrála v lednu 1953 v Théâtre de Babylone v Paříži, kde se později stala jednou z nejnavštěvovanějších akcí celého roku, během dvou let se odehrálo 500 repríz. (Veselý in Beckett, 1986:11) a dočkala se překladů do více než 20 jazyků.

V Čechách se *Čekání na Godota* (první Beckettova hra uvedená na českých divadelních scénách) poprvé hrála v Divadle Na zábradlí v Praze. Zároveň je jeho nejhranější hrou u nás, dodnes ji hrají pražské i mimopražské divadelní scény.

Divadlo Na zábradlí Praha

soubor: činohra Divadla Na zábradlí

scéna: Divadlo Na zábradlí Praha

uvedení: 18. prosince 1964

Inscenátoři:

režisér: Václav Hudeček; výprava: Libor Fára; hudba: Ivo Vyhnaněk; hudba:

Jiří Kanzelsberger

Obsazení:

⁹ Program ke 2. inscenaci sezóny 1970—71 Divadla Reduta. Připravil dramaturg J. Vavroš, Vytiskla Grafia 02

Estragon: Jan Libíček; Vladimír: Václav Sloup; Pozzo: Zdeněk Procházka; Lucky:
Ivo Palec, chlapec: Jaroslav Vízner

Překlad:

Jiří Kolář, Radim Kopecký

Státní divadlo Brno

scéna: Reduta Brno

uvedení: 18. října 1970

Inscenátoři:

režisér: Alois Hajda; hudba: Ivan Blatný; výprava: Karel Vaca; pohybová spolupráce:
Luboš Ogoun

Obsazení:

Estragon: Josef Husník; Vladimír: Milan Vágner; Lucky: Josef Štefl; Pozzo:
Jaroslav Dufek; Chlapec: Svatopluk Řičánek

Překlad:

Jaromír Vavroš

Agentura Bonton Praha

scéna: Žižkovské divadlo T. G. M. Praha

uvedení: 21. dubna 1990

Inscenátoři:

režisér: Viktor Polesný; kostýmní výtvarnice: Irena Greifová

Obsazení:

Vladimír: Karel Heřmánek; Estragon: Ladislav Mrkvička; Lucky: Zdeněk Dušek;
Pozzo: Radka Fidlerová

Překlad:

nezjištěn

Divadlo za branou II. Praha

scéna: Dům kultury Ústí nad Labem

uvedení: 22. listopadu 1991

Inscenátoři:

režisér: Otomar Krejča; výprava: Otomar Krejča; asistent režie: Vít Vencel

Obsazení:

Vladimír: Otomar Krejča ml.; Estragon: Jan Hartl; Pozzo: Bořík Procházka; Lucky:
Alexej Okuněv; Jinoch: Vít Vencel

Překlad:

Karel Kraus

Divadlo Mandragora Zlín

scéna: Studio Z Zlín

uvedení: 27. března 1999

Inscenátoři:

režisér: Radoslav Mesarč; výprava: Renata Slámková

Obsazení:

Vladimír: Otto Kallus; Estragon: Blahoslav Franc; Pozzo: Adriena Roučková; Lucky:
Jiří Müller; Jinoch: Jana Nováková

Překlad:

Karel Kraus

Tato inscenace byla zahrána v rámci seminárního cvičení studentů absolventského ročníku.

Bílé divadlo Ostrava

uvedení: 28. prosince 2000

Inscenátoři:

režie: kolektivní práce Bílého divadla

Obsazení:

hrají členové Bílého divadla

Překlad:

nezjištěn

Činoherní klub Praha

scéna: Činoherní miniklub Praha

uvedení: 3. října 2001, derniéra: 24. února 2005

Inscenátoři:

režisér: Juraj Herz; scénický výtvarník: Šimon Caban; kostýmní výtvarnice:
Simona Rybáková; dramaturgická spolupráce: Roman Císař

Obsazení:

Estragon: Leoš Suchařípa; Vladimír: David Suchařípa; Pozzo: Barbora Hrzánová;

Lucky: Radek Holub

Překlad:

Karel Kraus

D. I. L. Louny

scéna: Multiprostor Louny

uvvedení: 31. prosince 2001

Inscenátoři:

režisér: David Czesany; výprava: Tomáš Bambušek; hudba: Claude Debussy

Obsazení:

Estragon: Tomáš Bambušek; Pozzo: Stanislav Majer; Vladimír: Jan Dvořák; Lucky:

Roman Říha; Chlapec: Miroslav Bambušek

Překlad:

Patrik Ouředník

Pražské komorní divadlo Praha

scéna: Divadlo Komédie Praha

uvvedení: 28. září 2002, derniéra: 29. září 2002

Inscenátoři:

režisér: David Drábek; režisér: Arnošt Goldflam; režisér: David Jařab; režisér:

Jan Nebeský; režisér: Dušan David Pařízek

Obsazení:

Hrají: Roman Zach; Vasil Fridrich; Miloš Mejzlík; Saša Rašilov

Divadlo Bolka Polívky Brno

scéna: Městské divadlo Brno

uvvedení: 4. října 2003

Inscenátoři:

režisér: Zdeněk Černín; výprava: Jan Dušek; asistentka režie: Blanka Fišerová; odborná

spolupráce: Viktor Kudělka; dramaturg: Jiří Závíš

Obsazení:

Vladimír: Bolek Polívka; Estragon: Jiří Pecha; Pozzo: Zdeněk Junák; Lucky:
Patrik Bořecký; Dítě: Marie Černínová; Denisa Kamenská

Překlad:

Karel Kraus

Městské divadlo Brno

scéna: Městské divadlo Brno

uvedení: 4. října 2003

Inscenátoři:

režisér: Zdeněk Černín; výprava: Jan Dušek; asistentka režie: Blanka Fišerová; odborná
spolupráce: Viktor Kudělka; dramaturg: Jiří Závíš

Obsazení:

Vladimír: Bolek Polívka; Estragon: Jiří Pecha; Pozzo: Zdeněk Junák; Lucky:
Patrik Bořecký; Dítě: Marie Černínová; Denisa Kamenská

Překlad:

Karel Kraus, úprava: Zdeněk Černín

Činoherní studio Ústí nad Labem

scéna: Malé divadlo Setuza Ústí nad Labem

uvedení: 6. března 2004, derniéra: 7. dubna 2015

Inscenátoři:

režisér: David Czesany, výprava: Tomáš Bambušek

Obsazení:

Vladimír: Jan Dvořák, Estragon: Tomáš Bambušek, Pozzo: Stanislav Majer, Lucky:
Roman Říha, Chlapec: Jan Lepšík

Překlad:

Patrik Ouředník

Národní divadlo Praha

soubor: činohra Národního divadla Praha

scéna: Nová scéna Národního divadla Praha

uvedení: 16. ledna 2010

Inscenátoři:

režisér: Michal Dočekal, scénický výtvarník: David Marek, kostýmní výtvarnice: Hana Fischerová, dramaturg: Lenka Koliňová- Havlíková

Obsazení:

Estragon: David Matásek, Vladimír: David Prachař, Pozzo: Ondřej Pavelka, Lucky: Jan Kačer, Chlapec: Vojtěch Lavička, Vlastimil Kaňka

Překlad:

Patrik Ouředník

Český komediální klub 54

scéna: Prostor Uderground Praha

vedení: 12. března 2011

Inscenátoři:

režisér: Zdeněk Pošíval, choreograf: Martin Pacek, výprava: Petr Kolínský, hudba: Jan Baum

Obsazení:

Vladimír: Jaroslav Kubeš, Estragon: Vladimír T. Gottwald, Lucky: Vítězslav Maruška, Pozzo: Roman Mařík, Chlapec: Marie Lahodná

Překlad:

Patrik Ouředník

AMU DAMU Praha

scéna: Viola Praha

vedení: 12. května 2012

Inscenátoři:

režisér: Miloš Horanský, kostýmní výtvarnice: Dominika Blaszczyk, Anna Brotánková, dramaturgická spolupráce: Marie Nováková

Obsazení:

Hrají: Aleš Bilík, Filip Kaňkovský, Matěj Nechvátal, Marie Nováková, Josef Vaverka

Překlad:

nezjištěn

Divadelní společnost Petra Bezruče

scéna: Divadlo Petra Bezruče Ostrava

vedení: 31. října 2014

Inscenátoři:

režisér: Štěpán Pácl, výprava: Pavla Kamanová, dramaturg: Daniela Jirmanová

Obsazení:

Estragon: Norbert Lichý, Pozzo: Kateřina Krejčí, Vladimír: Dušan Urban, Chlapec: Sarah Haváčová, Lucky: Michal Sedláček

Překlad:

Karel Kraus

4.2 *Konec hry* (1957, Fin de partie, Endgame)

Konec hry je hra o jednom dějství, kde účinkují čtyři osoby - Hamm, Clov, Nell a Nagg žijící v jedné malé místnosti. Žijí v pustině, kolem je jen moře, svět je po výbuchu atomové bomby. Na jevišti nejsou žádné kulisy, pouze obraz zavěšený malbou ke zdi a dvě okna se záclonkou - každé na jinou stranu, osvětlení je velmi tlumené. V přední části jeviště stojí dvě popelnice přikryté starým prostěradlem a uprostřed sedí v kolečkovém křesle Hamm (syn Nagga), který je také přikrytý prostěradlem. Hned vedle něho stojí Clov. Hamm je ochrnutý a slepý, žije na invalidním vozíku. Clov je jeho sluha, stará se o něho a plní mu každé jeho přání. Nagg a Nell (Hammovi rodiče) jsou beznohé a bezmocné osoby, které žijí v popelnicích. Nell se ve hře moc neprojevuje, ale i v té chvíli stihne zavzpomínat, jak krásné dny s Naggem prožili, když ještě byli zdraví.

V místnosti panuje velice špatná nálada, všichni se navzájem nesnáší. Clov se rozhodne ukončit „trápení“ a jednoho dne odejde. „Chce se vymanit z trýznivé závislosti, ale ve zpusťšeném, prázdňém světě ho nečeká nic jiného než ty, které opustil-smrt. Svět není jenom absurdní, je ke všemu i „nepohodlný“ – a Bůh nikde.“ (Šrámek, 2013:870) Hamm prohlásí: „Ten darebák! Neexistuje! Ještě ne.“ (Beckett, 1956) je to rouhání nebo jen zoufalý pokus o upozornění budoucí generaci?

Hlavní myšlenka je, zda je nějaká naděje na budoucnost, když jsme na „konci hry“. Což je metafora pro poslední dny lidstva.

Divadelní představení:

Konec hry, v režii Rogera Blina, byl poprvé uveden 3. dubna 1957 v londýnském divadle Royal Court Theatre. Další reprízy se konaly v Paříži na začátku 60. let pod vedením přímo Becketta a v New Yorku 28. ledna 1958 v divadle Cherry Lane Theatre. Pod taktovkou samotného Samuela se hrálo ještě dvakrát, a to 26. září 1967 v divadle Schiller Theater v německém Berlíně a v londýnském Riverside Studios v květnu 1980. Tato hra se dostala až na americkou divadelní scénu, a to konkrétně do Cambridge, ve státě Massachusetts. *Konec hry* měl ještě několik repríz na různých místech Evropy. Poslední uvedení bylo v roce 2016 v Citizens Theatre Glasgow a Manchesteru, zahraniční herci z Coronation Street

Premiéru této hry v České republice odehrál soubor Divadla Komédie Praha 94-02, dne 6. června 1996. Na této scéně se hrála šest let, až do derniéry 6. května 2002.

Městská divadla pražská Praha

soubor: Divadlo Komédie 94-02

scéna: Divadlo Komédie Praha

uvedení: 6. června 1996, derniéra: 6. května 2002

Inscenátoři:

režisér: Jan Nebeský; výprava: Jana Preková; produkce: Jana Burianová

Obsazení:

Hamm: Miloš Mejzlík; Clov: David Prachař; Nell: Ema Černá; Nagg: Jiří Klem

Překlad:

Jiří Kolář

Divadlo Petra Bezruče Ostrava

scéna: Márnice Ostrava

uvedení: 16. května 1997, derniéra: 13. května 1998

Inscenátoři:

režisér: Josef Janík; asistent režie: Ivan Krejčí; výprava: Marta Roszkopfová; hudba:

Antonio Vivaldi; dramaturg: Petra Kohutová

Obsazení:

Hamm: Miloslav Čížek; Clov: Vítězslav Kryške; Nagg: Kostas Zerdaloglu,

Michal Čapka; Nell: Věra Janků, Ivana Uhlířová

Překlad:

Jiří Kolář

Pražské komorní divadlo Praha

scéna: Divadlo Komedie Praha

uvedení: 1. září 2002, derniéra: 26 ledna 2004

Překlad:

Jiří Kolář

více informací nezjištěno

JAMU Brno

scéna: JAMU Divadelní fakulta Brno

uvedení: 4. října 2011

Inscenátoři:

režisér: Juraj Augustýn, výprava: Iveta Ryšavá, hudba: Miloš Štědroň, produkce:

Alexandra Pátková Anna, produkce: Michaela Rašovská, dramaturg: Jan Krupa

Obsazení:

Hamm: Michal Bumbálek, Clov: Lubomír Stárek, Nell: Marie Durnová, Nagg: Ladislav Kolář

Překlad:

Josef Kaušitz

4.3 Šťastné dny (1961, Oh! les beaux jours, Happy days)

Hra *Šťastné dny* je o dvou dějstvích a dvou postavách jménem Willie a Winnie. Winnie je dominantní žena, do půli těla zasazená do země (den ode dne je zahrabaná hlouběji), vzpomíná na staré šťastné dny a stále vyndává věci ze své kabelky. Moc si přeje, aby se za ní přišel Willie, který žije hned za kopcem. Winnie stále mluví, Willie jí málokdy odpoví nebo vydá nějaký zvuk. Jejich den začíná vždy stejně – zazvoněním budíku. Následuje čištění zubů a další denní rutiny jako jsou modlitby, roztahování slunečnicku, nasazování klobouku. Vzhledem k tomu, že žijí už dlouhá léta jen spolu a mají zavedené zvyky, Winnie se bojí, že ji Willie opustí a ona zůstane sama.

V této hře je zřejmá myšlenka na stereotyp, který často vzniká mezi partnery při dlouhotrvajícím vztahu.

Divadelní představení:

Šťastné dny byly poprvé uvedeny roku 1961 v New Yorku, avšak úspěchu dosáhly až ve francouzské Blinově verzi (Oh! les beaux jours!)

Uvedení této hry na české divadelní scéně bylo 22. března 1997 v Bílém divadle v Ostravě. Do dnešních dní se hrála pouze čtyřikrát a jen jednou v Praze.

Bílé divadlo Ostrava

uvedení: 22. března 1997

Inscenátoři:

scénář: Jan Číhal; scénář: Luděk Jičínský; režisér: Jan Číhal; režisér: Luděk Jičínský;

výprava: Jan Číhal; výprava: Luděk Jičínský

Obsazení:

Winnie: Rost'a Holman; Willy: Zbyněk Popelka

Překlad:

nezjištěn

Národní divadlo Praha

soubor: činohra Národního divadla Praha

scéna: Kolowrat Praha

uvedení: 2. února 1998

Inscenátoři:

režisér: Michal Dočekal; výprava: Maria Illum Ciccia; dramaturg: Johana Kudláčková

Obsazení:

Winnie: Iva Janžurová; Willie: Karel Pospíšil

Překlad:

František Vrba

Komorní scéna Aréna Ostrava

scéna: Komorní scéna Aréna Ostrava

uvedení: 10. ledna 2009, derniéra: 21. května 2010

Inscenátoři:

režisér: André Hubner-Ochodlo, scénická výtvarnice: Marta Roszkopfová, scénický výtvarník: André Hubner-Ochodlo, kostýmní výtvarnice: Marta Roszkopfová, hudba: Adam Źuchowski, dramaturg: Tomáš Vůjtek

Obsazení:

Winnie: Dana Fialková, Willie: Vladislav Georgiev, Hlas Boha: Josef Kaluža, Hlas mladé Winnie: Tereza Dočkalová

Překlad:

František Vrba

Východočeské divadlo Pardubice

scéna: Malá scéna ve dvoře Pardubice

uvedení: 10. října 2015

Inscenátoři:

režisér: Juraj Augustín, scénický výtvarník: Juraj Augustín, kostýmní výtvarnice: Anna Petříková, dramaturg: Jan Krupa

Obsazení:

Winnie: Zdena Bittlová, Willie: Martin Mejzlík

Překlad:

František Vrba

4.4 Hra (1964, Play, Spiel)

Hra je o milostném trojúhelníku a odhalené nevěře. Celá hra je rozhovor mezi mužem (M), první ženou (Ž1) a druhou ženou (Ž2). Všichni protagonisté jsou schováni v urnách, každý má svoji a koukají jim jen hlavy. Naproti nim je reflektor, který dává slovo tomu, na koho namíří. Rozhovor neplyne přirozeně, na odpověď se čeká skoro pět sekund. Ze začátku se muž k nevěře přizná a ujišťuje obě ženy, že bez nich nemůže být. Ženy se mezi sebou pohádají, navzájem si nadávají a předhazují si chyby.

Pokračování v rozhovoru je celé o domněnkách. Každý přemýšlí o tom, co by se stalo, kdyby...muž zůstal s manželkou, milenkou, zmizel. Na konci si herci povídají s hledáčkem (reflektorem), ve formě jakési zpovědi.

Divadelní představení:

Hra měla premiéru 14. června 1963 v německém divadle Ulmer Theatre ve městě Ulm-Donau, v režii Deryka Mendela. V anglické verzi byla poprvé uvedena 7. dubna 1964 v divadle Old Vic v Londýně.¹⁰

V českém prostředí byla *Hra* poprvé viděna 9. října 1990 na scéně Žižkovského divadla T. G. M. Praha.

Divadelní studio Grál Praha (František Vrba)

scéna: Žižkovské divadlo T.G.M. Praha

uvedení: 9. října 1990

Inscenátoři:

režisér: Jaroslav Jarolím; výprava: Jaroslav Jarolím; výtvarná spolupráce:

Nataša Zelenková; hudba: Robert Fripp

Obsazení:

Ž 1: Dáňa Horychová; Ž 2: Alena Licehammerová; M: Václav Švec

Překlad:

nezjištěn

4.5 *Ne Já* (1974, Pas Moi, Not I)

Ne Já je dramatický monolog vyprávěný neznámou ženou (jedinou herečkou této hry). Stojí sama na jevišti, vše kromě jejích úst je ponořené do tmy a pomocí jazyka, zubů, slin a rtů vypráví útržky ze (svého) života.

Ústřední téma této hry je vztah mezi vzpomínáním a jazykem.

Divadelní představení:

¹⁰ Wikipedia The free encyclopedia, Play, [online], [cit. 15. dubna 2017]. Dostupné z: [https://en.wikipedia.org/wiki/Play_\(play\)](https://en.wikipedia.org/wiki/Play_(play))

Tento krátký dramatický monolog byl napsaný v roce 1972 a poprvé uveden 22. listopadu 1972 na „Samuel Beckett Festival“ pod záštitou Theater of Lincoln Center v New Yorku.¹¹

Na českou divadelní scénu ho uvedlo Činoherní studio Ústí nad Labem 21. června 2002. Toto uvedení se hrálo společně s dalšími dramaty: *Katastrofa*, *Chlápek jako on*, *Nikoli sen*, *Ne Já*.

Činoherní studio Ústí nad Labem

scéna: Činoherní studio Ústí nad Labem

uvedení: 21. června 2002, derniéra: 11. listopadu 2004

Inscenátoři:

režisér: Filip Nuckolls; režijní spolupráce: Johana Součková; výprava: Tereza Šimová;
pohybová spolupráce: Tomáš Plánka; dramaturg: Jan Vedral

Obsazení:

Naslouchající: Leoš Noha; Ústa: Jitka Prošperí

Překlad:

Josef Kaušitz

Studio Hrdinů Praha

scéna: Studio Hrdinů Praha

uvedení: 12. ledna 2014

Inscenátoři:

úprava: Katharina Schmitt, režisérka: Katharina Schmitt, výprava: Pavel Svoboda

Obsazení:

hraje: Lucie Trmíková

Překlad:

nezjištěn

¹¹ Wikipedia The free encyclopedia, Not I [online], [cit. 15. dubna 2017]. Dostupné z: https://en.wikipedia.org/wiki/Not_I

4.6 *Katastrofa* (1980, Catastrophe et autres dramaticules, Catastrophe)

V této krátké divadelní hře vystupují 4 postavy: Režisér (R), Jeho asistentka (A), Protagonista (P) a Svát'a, osvětlovač mimo scénu (S). Příběh začíná v divadle, kde na jevišti na černém podstavci stojí (P). Protagonista má černý župan až ke kotníkům, bosé nohy, ruce v kapsách, hlavu skloněnou a černý klobouk. Režisér, který je v presu se snaží co nejrychleji vyumělkovat (P), tím, že dává rozkazy a úkoly (A), ta si vše pečlivě zapisuje. Asistentka musí podle instrukcí režiséra zjišťovat barvu pyžama, vyndat (P) ruce z kapes, nabělit mu temeno hlavy i ruce, rozepnout župan a vyhrnout nohavice. Nakonec je na řadě Svát'a, který Protagonistu nasvítí tak, že má vidět jen hlavu a všude kolem je tma.

Hra končí spokojeností Režiséra: „Báječný! Ten provede nějaký malér. Slyším to už odsad'. *Katastrofa* společně s hrou *Ne Já* patří do tzv. dramátek („dramaticules“)

Divadelní představení:

Krátké dílo *Katastrofa* bylo napsané v roce 1982 a prvně uvedeno na Avignon Festivalu 21. července 1982. Dle slov samotného Becketta se v této hře odráží politické téma.¹² Je důležité zmínit „spisovatelský vztah“ mezi Samuelem a Václavem Havlem.

„Havel měl Becketta jako svůj vzor, byl to pro něj základní autor, který mu pomáhal orientovat se ve světě. A samozřejmě i Beckett věděl, kdo je Václav Havel. Svou jednoaktovku *Katastrofa* nositel Nobelovy ceny za literaturu Samuel Beckett v roce 1982 dlouhodobě vězněnému a vážně nemocnému Havlovi věnoval.“¹³ Inscenace hraná 7. března 2015 souborem Divadlo U stolu Brno uvedla Havlovu *Audienci* společně s Beckettovou *Katastrofou*, která byla v České republice poprvé k vidění 21. června 2002 na scéně Činoherního studia Ústí nad Labem.

¹² Wikipedia The free encyclopedia, Catastrophe [online], [cit. 15. dubna 2017]. Dostupné z: [https://en.wikipedia.org/wiki/Catastrophe_\(play\)](https://en.wikipedia.org/wiki/Catastrophe_(play))

¹³ Brněnský deník.cz, Václav Havel a Samuel Beckett: premiérové spojení v Divadle U stolu, [online], [cit. 10. března 2017]. Dostupné z: http://brnensky.denik.cz/kultura_region/vaclav-havel-a-samuel-beckett-premierove-spojeni-v-divadle-u-stolu-20150307.html

Činoherní studio Ústí nad Labem

scéna: Činoherní studio Ústí nad Labem

uvedení: 21. června 2002, derniéra: 11. listopadu 2004

Inscenátoři:

režisér: Filip Nuckolls; režijní spolupráce: Johana Součková; výprava: Tereza Šimová;

pohybová spolupráce: Tomáš Plánka; dramaturg: Jan Vedral

Obsazení:

Režisér: Jiří Černý; Asistentka: Nataša Gáčová; Protagonista: Matůš Bukovčan;

Osvětlovač: Patrik Charvát

Překlad:

Josef Kaušitz

Centrum experimentálního divadla Brno

soubor: Divadlo U stolu Brno

scéna: Sklepní scéna Divadla Husa na provázku Brno

uvedení: 7. března 2015

žánr: činohra

Inscenátoři:

režisér: Ivo Krobot, scénický výtvarník: Jan Konečný, kostýmní výtvarnice: Alice

Novotná, hudební spolupráce: Zdeněk Kluka, pohybová spolupráce: David Strnad,

dramaturg: Petr Oszlý

Obsazení:

Režisér: Jan Kolařík, Jeho asistentka: Růžena Dvořáková, Kristýna Hudcová,

Protagonista: Alfred Texel, Lukáš, osvětlovač za scénou: Tomáš Tušer

Překlad:

Eva Oszlá, Petr Oszlý

4.7 *Poslední páska* (1959, La dernière bande, Krapp's last tape)

Krátká divadelní hra o jednom dějství pro jednoho herce se odehrává v místnosti, kde je pouze skříňka se dvěma zásuvkami a magnetofon. Hlavní a jediná postava je Krapp. Všude po místnosti jsou očíslované krabice plné pásek, na které si

Krapp podle svého zvyku zaznamenává všechny svoje narozeniny. Na začátku hry hledá jednu konkrétní nahrávku, a to ze dne jeho 24. narozenin. Poslech v něm vyvolává spoustu vzpomínek, jak na místo, kde žila jeho ovdovělá matka, tak i na tu mladou, krásnou ženu s hlubokýma očima, kterou opustil.

Nyní, po tolika letech přemýšlí, zda se tenkrát rozhodl správně, když ji nechal odejít. Hra končí s koncem pásky.

Divadelní představení:

Poslední páska měla premiéru v divadle Royal Court Theatre v Londýně v roce 1958, v roli režiséra se představil Donald McWhinnie. Osvědčil se a jeho inscenace se odehrála ještě 38 krát.¹⁴

Poslední páska se hrála pouze v pražských divadlech. Tato hra byla i zfilmována, v hlavní roli s Rudolfem Hrušínským, který předvedl nezapomenutelné herecké mistrovství v proslulém dramatickém monologu.¹⁵

Divadelní studio Grál Praha

scéna: Žižkovské divadlo T. G. M. Praha

uvedení: 9. října 1990

Inscenátoři:

režisér: Jaroslav Jarolím; výprava: Jaroslav Jarolím; výtvarná spolupráce:

Nataša Zelenková; hudba: Robert Fripp

Obsazení:

Krapp: Petr Pelzer

Překlad:

František Vrba

AMU DAMU Disk - Divadelní studio Praha

¹⁴ Wikipedia The free encyclopedia, Krapp's last tape, [online], [cit. 15. dubna 2017]. Dostupné z: https://en.wikipedia.org/wiki/Krapp%27s_Last_Tape

¹⁵ Česká televize, Poslední páska, [online], [cit. 5. dubna 2017]. Dostupné z: <http://www.ceskatelevize.cz/porady/148075-posledni-paska/26953131390/>

uvedení: 1991

Inscenátoři:

výprava: Kateřina Štefková

více informací nezjištěno

Divadlo Na tahu Praha

scéna: Divadlo Na zábradlí Praha

uvedení: 6. května 1994

Inscenátoři:

režisér: Andrej Krob; dramaturgická úprava: Andrej Krob

Obsazení:

Krapp: Josef Hrubý-Žluťák; V dalších rolích vystupovali: Hana Pilná; Ladislav Klepal; Josef Frajt; Petr Tat'oun; Andrej Krob; Petr Reidinger a další

Překlad:

František Vrba

Bílé divadlo Ostrava

uvedení: 22. března 1997

Inscenátoři:

scénář: Jan Číhal; scénář: Luděk Jičínský; režisér: Jan Číhal; režisér: Luděk Jičínský; výprava: Jan Číhal; výprava: Luděk Jičínský

Obsazení:

Krapp: Jan Číhal; Ošetřovatelka: Jana Holmanová; Stařec: Luděk Jičínský

Překlad:

nezjištěn

Národní divadlo Praha

scéna: Národní divadlo Praha

uvedení: 16. října 2003

Inscenátoři:

dramaturg: Jan Hančil, režisér: Michal Dočekal, výprava: Jana Preková, hudební nastudování: Přemysl Charvát, dirigent: Přemysl Charvát, Jakub Hruša

Obsazení:

Krapp: Josef Vinklář

Překlad:

František Vrba

Viola Praha

scéna: Viola Praha

vedení: 1. března 2004, 18. ledna 2005 derniéra

Inscenátoři:

režisér: Michal Dočekal, výprava: Jana Preková, dramaturg: Jan Hančil

Obsazení:

Krapp: Josef Vinklář

Překlad:

František Vrba

5. Rozbor ohlasů divadelních her Samuela Becketta v dobovém tisku

Čekání na Godota

Tato hra je Beckettovo nejznámější dílo, *Čekání na Godota* dává režisérům velké možnosti prezentace, ovšem nestačí pouhý dobrý nápad, ale je potřeba také kvalitních hereckých výkonů. První česká inscenace v roce 1964 byla celkově hodnocena velmi kladně, jak z hlediska hereckého umu, tak v interpretaci režiséra. Na úvod jedna všerhající recenze této inscenace z roku 1964 od pana Jindřicha Černého z Lidové demokracie. „*Inscenace Čekání na Godota* v Divadle Na zábradlí je velký, historický divadelní večer, k němuž se ještě mnohokrát vrátíme.“ (Černý, Jindřich. Beckettovo Čekání na Godota. *Lidová demokracie*. 22. prosince 1964.) Prvního režírování *Čekání na Godota* se ujal Václav Hudeček, kterému se svým pojetím povedl posun významu celé hry, hlavní téma tak vyznívá jako naděje, nikoli beznaděj. „V Hudečkově představení nastává lehký a příznačný posun významu tohoto obrazu. Ať jakkoli smutné, ať jakkoli jitřící, přece jen u nás *Čekání na Godota* je hrou o naději a ne o beznaději. Godot nikdy nepřijde. Konečná absolutní harmonie nikdy nenastane. Godot nepřijde – ale člověk přece neodchází ze svého stanoviště, protože ho tam drží věčná potřeba dosáhnout harmonie, zápas o smysl života a tento zápas sám je smyslem.[...] Divadlo Na zábradlí potvrdilo svými dvěma posledními inscenacemi, že je skutečnou tvůrčí dílnou – jednou z mála, kterou dnes máme.“ (Urbanová, Alena. Dialog o vyhlídkách člověka. *Kulturní tvorba*. 21. ledna 1965.) Zároveň se režisérovi Hudečkovi povedlo obsadit skvělé herce, a i když byla hra odehrána v malém divadle, tak svou kvalitou odpovídá plnohodnotnému provedení velkého divadla. „Sloup a Libeček hrají v režijním pojetí Hudečkově „*Čekání na Godota*“ jako hru o tom, že není možné zničit a pokořit člověka. [...] Malé divadlo vyvrací pověru o tom, že se dá vystačit s poloamatérským výkonem. Naopak. Vysoká profesionální herecká úroveň, tvorba především Sloupa a Libečka pomáhá výkladu hry a dává mu přesný smysl a osobitý umělecký tvar.“ (Brůna, Otakar. *Čekání na Godota*. *Čs. voják*. 13. února 1965.)

Podle další recenze nemá hra řešení a osud Estragona a Vladimíra je srovnatelný s osudem celého lidstva. Zajímavý je obrovský rozdíl v názoru A. Urbanové a J. Opavského, který si myslí, že je to pasivní, otřesné a bezvýchodné drama. „Je to otřesné drama mnoha významů a stěží jednoznačně vysvětlitelné. Nepochybná je jedna

věc: autor vyjádřil historicky a společensky zcela konkrétní pocit některých lidí svého světa, z jehož rozporů nezná, a snad ani nehledá východisko. Tento dílčí pocit zaměnil za úděl celého lidstva. Ano, je to pasivní, bezvýchodná hra. Ale není ani zdaleka nelidská. Je to i výkřik protestu. V postavách tuláků, kteří se tolik podobají cirkusovým klaunům, je lidské teplo, jiskra světla. Padají, ztrácejí naději, ale vždy znovu se zvedají a vždy znovu doufají. Jsou lidšší v bezradnosti i naději. Ani pod oprátkou je neopouští humor. Mají k sobě blízko, nemohou bez sebe žít. Řešení-pravda-to není vůbec žádné.“ (Opavský, Jaroslav. Ionesco a Beckett po patnácti letech. *Rudé právo*. 19. ledna 1965.)

V roce 2003, pod taktovkou režiséra Zdeňka Černína, vznikla velice povedená inscenace, která skloubila jak populární pohled na hru, tak náročnost na pochopení ze strany diváků, i herecké výkony Polívky a Pechy jsou ze strany kritiků chváleny. A závěrečná scéna, kde se Estragon s Vladimírem dívají na hvězdy, dává divákovi pocit, že je stále nějaká naděje. „V Brně vznikla zejména herecká inscenace, která splnila nelehký úkol: s pohledem na populárního komika rozličné publikum zhltně také nesnadnou hru. Stane se tak jakoby bezděčně, bez tísnivého vyčkávání, zda už bude konec.“ (Mareček, Luboš. Brno čeká na tajemného Godota. *MF Dnes*. 20. října 2003, s.C/4.) „Černín však dává divákovi i naději, protože jeho hrdinové v závěru vzhlížejí ke hvězdám. Na představení je fascinující především fakt, jak jsou na sebe Polívka a Pecha perfektně navázáni a dokonale jeden na druhého slyší. I přes účast Polívky a Pechy [...] zůstává *Čekání na Godota* podívanou pro diváka náročnějšího a člověka nepoučeného by mohlo pořádně vyvést z míry.“ (Polcarová, Simona. Pro Godota našel Černín ideál v Polívkovi s Pechou. *Kultura jihomoravského kraje*. 8. října 2003, s. 24.)

Velmi negativní ohlasy přišly až později, a to konkrétně na inscenaci v režii Davida Czesanyho. Jeho inscenace je podle recenzentů kritika světa, ve kterém podle jeho hry žijí pouze muži. „Toto Čekání přináší novou, současnou kritiku mužského světa, světa rázných mužských gest, marnost mužských činů a snah, strach ze vztahů a jejich paradoxní závislost na nich. I Czesany hru představil jako mužský monolog o světě, kde chybí nadhled, převládá nudná vážnost. Jestliže text hry *Čekání na Godota* ještě neznáte nazpaměť a chcete se nechat uchvátit jeho smutnou krásou, raději si ho přečtete v klidu doma. Jestliže jste zvědaví, co si současní nekompromisní umělci myslí o lidstvu (no, vlastně o jedné jeho polovičce), zajděte se zděsit do divadla.“ (Vlčková,

Olga. Krize maskulinity v Čechách aneb tohle není žádná komedie. *Reflex*. 12. ledna 2006, s. 16.)

V provedení režiséra Michala Dočekala se podle kritiků dozvídáme, že herci v průběhu snažení jakoby úplně zapomněli na původní Beckettův text, a tím pádem i snížili úroveň hry na pouhou zábavu. O to horší byla kritika, když se takto hrálo přímo v Národním divadle v Praze. „Kritici si nad tím nudným večerem už hlavy vykroutili, zbývá jej usadit do širšího kontextu. A přát Národnímu divadlu rychlý návrat k soudnosti.“ (bed. O Godotovi, Magorovi a ignoraci. *Reflex*. 28. ledna 2010, s. 65) „Prachař a Matásek nedělají obraz reality, ale obraz pekla, dezorientovaný.“ (Horanský, Miloš. Hansvursta jsem neviděl. *Lidové noviny*. 1. února 2010, s. 13.) Srážka Michala Dočekala s Beckettem na Nové scéně zkušenost mizení otázky absurdní existence zpřítomňuje. Godot, který nikdy nebyl, zmizel i jako slovo či jazykový prostor. Není to zrada Becketta, nýbrž jeho nečekaně důsledná interpretace. “ (Fischer, Petr. Godot aneb když zmizel ten, který nikdy nebyl. *Hospodářské noviny*. 10. února 2010, s. 28.) „Z *Čekání na Godota* sice v Národním divadle vykresali vtip, ale hnali se za tímto cílem za každou cenu. Uprostřed snažení jako by pozapomněli na to hlavní – na původní text a jeho sdělení, které svým snažením degradovali na pouhou zábavu.“ (Dolníčková, Markéta. Ušmudlaný Godot z předměstí. *E15*. 2. února 2010, s. 21.)

Konec hry

Konec hry je Beckettovou nejoblíbenější hrou, upřednostňuje ji před *Čekáním na Godota* hlavně proto, že se v ní nestane nic dvakrát, kdežto v *Čekání na Godota* se vše opakuje stále dokola. V databázi Divadelního ústavu v Praze jsou k dohledání pouze recenze na inscenaci z roku 1996, režiséra Jana Nebeského, ze kterých je zřejmé, že *Konec hry* bylo představení pro náročného diváka. Jak po herecké, tak i po divadelní stránce se tato inscenace setkala s velice kladným ohlasem. „*Konec hry* Samuela Becketta a Jana Nebeského asi nelze doporučit těm, kdo se chtějí v divadle rozptýlit. Nové dílo v Divadle Komedie je záležitost nesnadná a klade zásadní existenciální otázky. Jedná se ovšem o mimořádnou uměleckou událost.“ (Kerbr, Jan. Tíživá vize Samuela Becketta. *VP*. 24. června 1996, s. 13.)

„Režisér Jan Nebeský se tentokrát přidržel autorova textu a projevil pochopení pro blízkost jeho zdánlivě protichůdných poloh, které obě dokázal citlivě převést na jeviště. Ve své inscenaci, vyznačující se přesností hereckého výrazu i celkového aranžmá, tak postupuje nadějným směrem při hledání způsobu divadelního vyjádření smyslu velké hry i při tříbení vlastního režijního stylu.“ (Mazáčová, Barbora. Samuel Beckett: Konec hry. *Týden*. 9. prosince 1996, s. 72.) Divadlo Komédie získalo po odehrání této hry zasloužené renomé. „Nezvykle ukázněné a herecky soustředěné představení umožňuje divákovi vhled do té části světové dramatiky, jež mu zůstala z velké části prozatím utajena. Děje se tak bez příkras a berliček: nekompromisně. Divadlo Komédie se (nejen touto inscenací) stává platformou intelektuálně náročného divadla, jež Praze dosud chybělo.“ (Hulec, Vladimír. V Divadle Komédie se existencialisticky čaruje. *MF Dnes*. 13. června 1996, s. 19.)

Šťastné dny

Představení z roku 1998 bylo velmi chváleno, a to hlavně provedení režiséra Michala Dočekala a herecký výkon Ivy Janžurové, dokazuje to i titulek v novinách „Janžurová exceluje v Beckettově monologu *Šťastné dny*“. „Iva Janžurová se s nelehkým a v mnohém záluďným úkolem vyrovnává znamenitým způsobem. Díky hereččině výjimečnému vkladu i díky citlivé práci režiséra se inscenace Beckettových *Šťastných dnů* [...] stává básnický niterným odrazem nesnadného, přece však krásného lidského údělu.“ (Hrbotický, Saša. Šťastná role pro Ivu Janžurovou. *Haló noviny*. 12. února 1998, s. 9.) „Režisérovi se podařilo vytvořit strhující podobenství ženského údělu a herečce předvést se vzácnou ukázněností všechny rejstříky svého zralého umění.“ (Hořínek, Zdeněk. Janžurová exceluje v Beckettově monologu *Šťastné dny*. *Lidové noviny*. 5. února 1998, s. 13.)

Lehká nespokojenost byla pouze ohledně ztvárnění postavy Williho. Podle kritiků nedostal dostatek prostoru pro svou existenci. „Dočekalova inscenace *Šťastných dní* má silnou devizu v herectví Ivy Janžurové. Karlu Pospíšilovi režisér nedokázal vymezit dostatečný prostor pro Williho existenci [...] přestože jeho význam v Beckettově textu je daleko zřetelnější. Problematický je i kolísavý a v druhé půli už příliš zvolněný temporytmus dvouapůlhodinové inscenace (s jednou, možná zbytečnou

pauzou).“ (Hrdinová, Radmila. Iva Janžurová vzrostlá do Becketta. *Právo*. 10. února 1998, s. 9.) „V neposlední řadě je Hra o lásce, smrti a věčnosti velice výmluvnou odpovědí těm, kdo podezírají prosperující česká divadla jen z komerčního pojetí divadla.“ (TOF. Muzikál o revolucích. *Hospodářské noviny*. 27. února 1998, s. 46.)

Naopak inscenace z roku 2009 měla negativní ohlasy. Panují stížnosti na zmatek při hře a přehnané, až klaunské provedení Winnie v podání Dany Fialkové, která je upoutaná na lůžko. „Upoutání na nemocniční lůžko donutilo Fialkovou vystavět herecký projev na výrazné mimice. Ta svou přemrštěností připomínala klauniádu a tento pocit umocňoval i hereččin kostým a líčení. Je proto vhodným představením pro ty, kdož se nebojí ponurých ponorů do lidské duše.“ (Menclerová, Kateřina. Samuel Beckett: Šťastné dny. www.nekultura.cz. 27. února 2009.) „Při odcházení z divadla dominuje v hlavě zmatek, v uších naléhavá hudba a odlidštěný, rezavý hlas, v žaludku pocit hnusu z tělesného naturalismu a před očima surrealistické obrazy vytřeštěných očí plných úzkosti. Rajská, harmonická hudba v závěru není sto celkový dojem rozbít melodií naděje.“ (Krauschneiderová, Doubravka. Šťastné dny – naděje? *Kulturní portál Scéna.cz*. 9. března 2009.)

Na druhou stranu další recenze vyzdvihují právě herecký výkon Fialkové a za ne úplně dokonalé provedení viní režiséra Andrého Hubner–Ochodla. „Jestli člověk měl při této inscenaci prožít katarzi, tak já ji prožila hned po skončení – Konec. Hurá! Aleluja!“ (Žáčková, Jana. Opravdu „Šťastná volba šťastných dnů?“ *kulturní portál Scéna.cz*. 3. března 2009.). „Nastudování Beckettových *Šťastných dnů* nabídl režisér André Hubner-Ochodlo Komorní scéně Aréna jako bonus. Vznikla však plnohodnotná inscenace, která ze zhlédnutí stojí především kvůli výkonu Dany Fialkové v ústřední roli.“ (Sátková, Nad'a. Beckettovy Šťastné dny Dany Fialkové. www.nekultura.cz. 27. února 2009.)

Ne Já

Ne Já se hrálo v českých divadlech až po 30 letech od napsání, a to na začátku 21. století, konkrétně v letech 2002-2004 a 2012. Tato hra patří ke krátkým monologům a proto byla hrána společně s dalšími díly. K dispozici je pouze jedna recenze z roku 2002, která chválí provedení režiséra Nuckollse. „Způsob, jakým režisér Nuckolls, který

zde bude pravidelně pracovat, pojal tuhle lekci dle Becketta, zasluhuje nyní obdiv.“ (Mlejnek, Josef. Ostrý beckettovský večer v Ústí. *MF Dnes*. 15. července 2002, s. B/5.)

Poslední páska a Hra

Tyto dvě hry se hrály společně v Žižkovském divadle T. G. M. Praha v roce 1990, toto „překvapení“ bylo kladně ohodnoceno s doporučením rezervace vstupenky na další reprízu. „Na jeden večer tedy překvapení více než dost. „*Hra*“ a „*Poslední páska*“ mají pro svou neobvyklou formu rozhodně daleko do televizní zábavy „ pro všechny vrstvy“, rozhodně však stojí za to si už dnes rezervovat 16. leden [...], kdy se bude konat repríza.“ (Stejskalová, Jana. Beckett Grálem. *Respekt*. 19. prosince 1990, s. 22-23.). V další inscenace *Poslední pásky* byl vyzdvižen hlavně herecký um. „Josef „Žluťák“ Hrubý v roli rozvráceného Krappa předvedl výkon profesionálně ukázněný a soustředěný. Vysmát se své vlastní smrti zřejmě beze zbytku nelze. Za pokus to však stojí.“ (jaf. Divadlo Na tahu sáhlo po Beckettovi. *Lidové noviny*. 9. května 1994, s. 6.)

Poslední provedení této hry bylo v Národním divadle v Praze, hrálo se společně s operním ztvárněním hry *Poslední pásky* s názvem *Krapp aneb Poslední páska* ¹⁶ a moc se nezdařilo, soudě podle dostupných kritik i podle titulku v novinách: „Krappova páska škrábe střepem do mozku“. Recenzenti poukazují na velmi těžké, až nemožné spojení hry s operou. Nelíbí se jim též přehnané, až hororové provedení hry režiséra Michala Dočekala, a také to, že není zřejmé, jaké skupině lidí je vlastně hra určena. Kritika je v tisku uvedena takto: „Příliš spletená *Poslední páska*“. „Činoherec i pěvec se v závěru inscenace na jevišti názorně potkávají a začíná šílená hra rozpáraných duší, schizofrenní sen plný hororových symbolů a vizí, v němž se magnetofonové pásky splétají, stávají se provazy, cpou se do mlecího strojku, krvavýma rukama se píše nápisy na zeď. Ale ze všeho až příliš číší ona nucená snaha připsat si čárku za „společný projekt“. I za tu cenu, že původní Beckettova jemně absurdní lyrika se mění ve skutečně nesrozumitelnou a monstrózní absurditu. A ještě hůře—za tu cenu, že vůbec není zřejmé, komu je tato [...] inscenace vlastně určena, respektive kdo na ni bude do velkého

¹⁶ autor Marcel Mihalovici

divadla chodit.“ (Drápelová, Věra. Příliš spletená Poslední páska, *MF Dnes*. 18. října 2003, s. B/1.). „Problém inscenace je podle mě zakódován v chybné základní rozvaze—jako by se neuvažovalo o úskalích, která spojení těchto děl, ale o dramaturgickou originalitu a o projekt více souborů, a to za každou cenu.—Je mi líto vynaložené energie.“ (Šaldová, Lenka. Společný projekt činohry a opery ND v Praze. *Týdeník rozhlas*. 2003, s. 4.). „Spojení hry *Krappova poslední páska* a opery *Krapp aneb Poslední páska* však není čistě mechanická záležitost. „Režisér se pokusil propojit osudy dvou lidí tak, aby vznikla dvojjediná osoba. „upozorňuje Josef Vinklář. Dirigent Přemysl Charvát k jeho postřehům dodává: „Je to nekonečně obtížné dílo. Za padesát let, co trávím život v Národním divadle, jsem se s takovou partiturou nesetkal.“ (Tichý, Zdeněk A. Krappova páska škrábe stěpem do mozku. *Hospodářské noviny*. 17. října 2003.)

K divadelní hře *Katastrofa* jsem nenašla žádné recenze ani ohlasy v tisku, pouze oznámení o tom, že bude uvedena společně s Havlovou Audiencí. „Hra *Audience*, k níž Václava Havla inspirovala práce v pivovaru, Divadlo U stolu propojí s jednoaktovkou Samuela Becketta *Katastrofa*.“ (Stulírová, Markéta. Divadlo U stolu připravuje Havlovu Audienci. *Deník*. 12. února 2015, s. 12.)

6. Závěr

Z dostupných informací a dat jsem zjistila, že divadelní provedení *Čekání na Godota*, které se v České republice hrálo celkem v 16 provedení (od roku 1964 – do roku 2014), se setkalo většinou s nadšením a pozitivní kritikou, a to hlavně na začátku 2. pol. 20. století. Čím pozdější inscenace, tím horší recenze. Nejhorší ohlasy jsou na provedení her, ve kterých mají režiséři snahu je pojmout novátorsky a populárně. *Konec hry* mohlo oko českého diváka zhlédnout čtyřikrát (dvakrát v Praze a po jednom v Brně a Ostravě). Obecně se tato hra dočkala nadšení, i když se řadí mezi náročnější hry na pochopení. Inscenací z roku 1996 vyšvihlo Divadlo Komédie do nebeských výšin a díky ní měla Praha z hlediska divadelní rozmanitosti to, co jí do té doby chybělo. I *Šťastné dny* byly uvedeny pouze čtyřikrát (dvakrát v Ostravě, v Praze a v Pardubicích). Tato hra byla velmi chválena z hlediska hereckého provedení. Negativní kritika je až na pozdější inscenaci, a to právě na provedení režiséra, které dle kritiků vyvolává u diváka zmatek. Nejméně časté jsou představení *Hra*, které bylo uvedeno pouze jednou v roce 1990, a *Ne Já* odehráno v České republice dvakrát. *Ne Já* se na českou divadelní scénu dostalo až 30 let po světové premiéře v New Yorku. Podle dostupných informací soudím, že *Ne Já* bylo divákem přijato kladně. Společně s *Katastrofou* se tyto krátké jednoaktovky řadí mezi tzv. „dramátka“. *Poslední páska*, druhá nejčastěji hraná hra Samuela Becketta na českých divadelních scénách, byla uvedena v šesti divadlech, až na jedno představení se vždy hrálo v Praze. Inscenace z roku 2003, která byla uvedena společně s operním provedením této hry, se kritikům absolutně nelíbila. Obecně měli kritici na tuto hru negativní ohlasy, jediný klad viděli v hereckém provedení.

Divadelní hry Samuela Becketta jsou samy o sobě náročné a různorodé na pochopení, tudíž je každý člověk chápe jiným způsobem a vyvolávají v něm odlišné pocity. Například *Čekání na Godota* je pro někoho hra o absolutní beznaději a konci, druhý ji může vnímat nadějně s pocitem, že existuje stále možnost, že „někdo vážně přijde“ a něco (se) změní. Dřívější provedení Beckettových her bylo spíše pesimistické. S odstupem času můžeme říci, že tato tendence ustala a režiséři se snaží pojmout hry komicky, někdy až groteskně. Opravdu hodně důležité je dobré provedení režiséra a ještě lepší herecké výkony. Svoji práci jsem vytvořila chronologický seznam her Samuela Becketta na českých divadelních scénách a v českých překladech se všemi

dostupnými informacemi o inscenacích, provedení, obsazení, překladatelích atd. Představila jsem také jeho hry vydané knižně a vyhodnotila dostupné recenze. Celkově jsem zpracovala Beckettovu tvorbu na českých jevištích od 60. let 20. století doposud.

7. Résumé

En analysant les informations et données disponibles, j'ai pu constater que l'accueil de la mise en scène d'*En attendant Godot* (jouées en République tchèque au total 16 fois entre les années 1964 et 2014) a été enthousiaste, de même pour les critiques du début de la deuxième moitié du 20ème siècle. Les critiques négatives sont apparues plus tard. Elles concernent les réalisations où les metteurs en scène souhaitent présenter les pièces d'une manière novatrice, populaire. La pièce *Fin de partie* a été représentée quatre fois sur la scène tchèque; deux fois à Prague, une fois à Brno et une fois à Ostrava. Même si la construction de la pièce paraît plus complexe et exige une compréhension plus attentive, elle est très bien reçue par le public tchèque. La mise en scène de la version de 1996 a aidé Divadlo Komédie à obtenir une bonne renommée et la scène pragoise a enfin atteint une diversité théâtrale depuis longtemps recherchée. De même, pour la pièce *Oh! les beaux jours* jouée seulement quatre fois (deux fois à Ostrava, une fois à Prague et une fois à Pardubice), appréciée surtout pour la performance de ses acteurs. Les critiques négatives sont apparues plus tard et concernaient plutôt le travail du réalisateur jugé trop déconcertant pour le spectateur tchèque. Les pièces *Hra* et *Pas Moi* n'étaient pas souvent représentées sur la scène tchèque. La pièce *Hra* n'a été jouée qu'une fois en 1990, *Pas Moi* seulement deux fois en République tchèque et ceci seulement 30 ans après sa première à New York. En fonction des informations accessibles je constate que la réception par le public tchèque était en faveur de la pièce. Les deux pièces, *Pas Moi* et *Catastrophe*, font partie des soi-disant „dramaticules“. *La dernière bande* de Samuel Beckett est la deuxième pièce la plus souvent jouée dans les théâtres tchèques. Elle a été mise en scène aux 6 théâtres, sauf une exception chaque fois à Prague. La représentation de la pièce en 2003 avec un accompagnement de chant d'opéra a été catégoriquement refusée par la critique. Généralement la critique n'appréciait pas cette pièce et ne relevait qu'un point positif : le jeu des acteurs.

Les pièces de théâtre de Samuel Beckett sont difficiles à comprendre, par conséquent, chaque personne les comprend autrement, personne n'est insensible. Pour exemple, *En attendant Godot* peut illustrer le désespoir absolu, pour d'autres l'espoir. Les mises en scène précédentes de Samuel Beckett étaient plutôt

pessimiste. En revanche avec le recul, on peut dire que cette tendance de pièce dramatique s'est arrêtée et à cette époque les metteurs en scène veulent prendre les pièces de théâtre comiquement, parfois grotesquement. Vraiment important est une bonne idée de réalisateur et des meilleurs exécution des acteurs. Dans mon mémoire j'ai créé une liste chronologique des pièces de Samuel Beckett aux théâtres tchèques traduites en tchèque, avec toutes les informations disponibles sur la production, la conception, les traductions, etc. Ces sept pièces de théâtre de Samuel Beckett ont été présentées sur la scène du théâtre tchèque et traduites en tchèque ont été publiées aussi sous forme de livre. En conclusion, j'ai exposé toute la production théâtrale de Samuel Beckett aux théâtres tchèques dans la 2ème moitié du 20ème siècle.

8. Seznam použité literatury a zdrojů

Primární zdroje

Beckett Samuel. *Čekání na Godota*, Praha: Odeon, 1986

Beckett Samuel. *Katastrofa*, Praha: Dilia, 1992

Beckett Samuel. *Konec hry*, Praha: Dilia, 1994

Beckett Samuel. *Ne Já*, Praha: Dilia, 1992

Beckett Samuel. *Poslední páska; Šťastné dny; Hra*, Praha: Orbis, 1965

Sekundární zdroje

Knižní

Cronin, Anthony. *Samuel Beckett, The Last Modernist*. London: HarperCollins, 1996

Drsková Kateřina. *České překlady francouzské literatury (1960 – 1969)*. Jihočeská univerzita v Českých Budějovicích a Nová tiskárna Pelhřimov, spol.s.r.o., 2010

Esslin Martin. *Podstata, tradice a smysl absurdního divadla: kapitoly z knihy Absurdní divadlo : určeno pro posl. filosof. fak.* Praha: SPN, 1966

Knowlsone James. *Dammed to fame*. London: Bloomsbury, 1996

Lagarde André., Michard Laurent. *XXe siècle: les grands auteurs français : anthologie et histoire littéraire*. Paris: Bordas, 2010

Thibaudat Jean-Pierre. *Théâtre français contemporain*. Paris: ADPS publications, 2000

Trtílek Pavel. *Specifika francouzského absurdního divadla*. Brno : Janáčkova akademie múzických umění, 2011

Šrámek Jiří. *Panorama francouzské literatury od počátku po současnost 2*. Brno: Host, 2012

Universum Všeobecná encyklopedie, Praha: Odeon, 2002

Viala Alain. *Le théâtre en France :des origines a nos jours*. Paris: Presses Universitaire de France, 1997

Všeobecná encyklopedie v osmi svazcích, Praha: Diderot, 1999

Divadelní programy

Beckett, Samuel. *Samuel Beckett, Čekání na Godota = Samuel Beckett, En attendant Godot: [premiéra 16. ledna 2010 na Nové scéně Národního divadla*. Editor Lenka Koliňová Havlíková. Praha: Národní divadlo, 2010

Vavroš J. *Program ke 2. inscenaci sezóny 1970—71 v Divadle Reduta*. Státní Divadlo v Brně, nositel řádu práce. Soubor činohry: Vytiskla Grafia 02

Recenze¹⁷

bed. O Godotovi, Magorovi a ignoraci. *Reflex*. 28. ledna 2010, s. 65.

Brůna, Otakar. Čekání na Godota. *Čs. voják*. 13. února 1965.

Černý, Jindřich. Beckettovo Čekání na Godota. *Lidová demokracie*. 22. prosince 1964.

¹⁷ u následujících recenzí jsem nenašla informace ohledně strany, na které byl článek otištěný:

Brůna, Otakar. Čekání na Godota. *Čs. voják*. 13. února 1965.

Černý, Jindřich. Beckettovo Čekání na Godota. *Lidová demokracie*. 22. prosince 1964.

Krauschneiderová, Doubravka. Šťastné dny – naděje? *Kulturní portál Scéna.cz*. 9. března 2009.

Menclerová, Kateřina. Samuel Beckett: Šťastné dny. www.nekultura.cz. 27. února 2009.

Satková, Nad'a. Beckettovy Šťastné dny Dany Fialkové. www.nekultura.cz. 27. února 2009.

Tichý, Zdeněk A. Krappova páska škrábe střepem do mozku. *Hospodářské noviny*. 17. října 2003.

Urbanová, Alena. Dialog o vyhlídkách člověka. *Kulturní tvorba*. 21. ledna 1965.

Žáčková, Jana. Opravdu „Šťastná volba šťastných dnů?“ *kulturní portál Scéna.cz*. 3. března 2009.

- Dolníčková, Markéta. Ušmudlaný Godot z předměstí. *E1*. 2. února 2010, s. 21.
- Drápelová, Věra. Příliš spletená Poslední páska, *MF Dnes*. 18. října 2003, s.B/1.
- Fischer, Petr. Godot aneb když zmizel ten, který nikdy nebyl. *Hospodářské noviny*. 10. února 2010, s.28.
- Horanský, Miloš. Hansvursta jsem neviděl. *Lidové noviny*. 1. února 2010, s. 13.
- Hořínek, Zdeněk. Janžurová exceluje v Beckettově monologu Šťastné dny. *Lidové noviny*. 5. února 1998, s.13
- Hrbotický, Saša. Šťastná role pro Ivu Janžurovou. *Haló noviny*. 12. února 1998, s. 9.
- Hrdinová, Radmila. Iva Janžurová vzrostlá do Becketta. *Právo*. 10. února 1998, s. 9.
- Hulec, Vladimír. V Divadle Komédie se existencialisticky čaruje. *MF Dnes*. 13. června 1996, s. 19.
- jař. Divadlo Na tahu sáhlo po Beckettovi. *Lidové noviny*. 9. května 1994, s. 6.
- Kerbr, Jan. Tíživí vize Samuela Becketta. *VP*. 24. června 1996, s. 13.
- Krauschneiderová, Doubravka. Šťastné dny – naděje? *Kulturní portál Scéna.cz*. 9. března 2009.
- Mareček, Luboš. Brno čeká na tajemného Godota. *MF Dnes*. 20. října 2003, s.C/4.
- Mazáčová, Barbora. Samuel Beckett: Konec hry. *Týden*. 9. prosince 1996, s. 72.
- Menclerová, Kateřina. Samuel Beckett: Šťastné dny. www.nekultura.cz. 27. února 2009.
- Mlejnek, Josef. Ostrý beckettovský večer v Ústí. *MF Dnes*. 15. července 2002, s.B/5.
- Opavský, Jaroslav. Ionesco a Beckett po patnácti letech. *Rudé právo*. 19. ledna 1965.

Polcarová, Simona. Pro Godota našel Černín ideál v Polívkovi s Pechou. *Kultura jihomoravského kraje*. 8. října 2003, s. 24.

Satková, Nad'a. Beckettovy Šťastné dny Dany Fialkové. www.nekultura.cz. 27. února 2009.

Stejskalová, Jana. Beckett Grálem. *Respekt*. 19. prosince 1990, s. 22-23.

Stulírová, Markéta. Divadlo U stolu připravuje Havlovu Audienci. *Deník*. 12. února 2015, s. 12.

Šaldová, Lenka. Společný projekt činohry a opery ND v Praze. *Týdeník rozhlas*. 2003, s. 4.

Tichý, Zdeněk A. Krappova páska škrábe střepem do mozku. *Hospodářské noviny*. 17. října 2003.

TOF. Muzikál o revolucích. *Hospodářské noviny*. 27. února 1998, s. 46.

Urbanová, Alena. Dialog o vyhlídkách člověka. *Kulturní tvorba*. 21. ledna 1965.

Vlčková, Olga. Krize maskulinity v Čechách aneb tohle není žádná komedie. *Reflex*. 12. ledna 2006, s. 16.

Žáčková, Jana. Opravdu „Šťastná volba šťastných dnů?“ *kulturní portál Scéna.cz*. 3. března 2009.

Internetové

SKC-Souborný katalog České republiky (CASLIN), [online], [cit. 24. dubna 2017].
Dostupné z: http://aleph.nkp.cz/F/?func=file&file_name=find-b&local_base=skc

Archiv Národního divadla, Poslední páska (činohra), [online], [cit. 20. dubna 2017].
Dostupné z: <http://archiv.narodni->

[divadlo.cz/dokument.aspx/default.aspx?jz=cs&dk=Inscenace./
aspx&sz=0&ic=1854&pn=456affcc-f401-4000-aaff-c11223344aaa](http://divadlo.cz/dokument.aspx/default.aspx?jz=cs&dk=Inscenace./aspx&sz=0&ic=1854&pn=456affcc-f401-4000-aaff-c11223344aaa)

Brněnský deník.cz, Václav Havel a Samuel Beckett: premiérové spojení v Divadle U stolu, [online], [cit. 10. března 2017]. Dostupné z: http://brnensky.denik.cz/kultura_region/vaclav-havel-a-samuel-beckett-premierove-spojeni-v-divadle-u-stolu-20150307.html

Česká televize, Poslední páska, [online], [cit. 5. března 2017]. Dostupné z: <http://www.ceskatelevize.cz/porady/148075-posledni-paska/26953131390/>

Irish Studies, Center for comparative cultural studies, The absurdity of Samuel Beckett, [online], [cit. 19.4.2017]. Dostupné z: http://www.samuel-beckett.net/CH_6.HTM

Národní knihovna České republiky, [online], [cit. 19. dubna 2017]. Dostupné z: <http://www.nkp.cz/>

Samuel Beckett Biography, [online], [cit. 22. dubna 2017]. Dostupné z: <http://www.gradesaver.com/author/samuel-beckett/>

Virtuální studovna, Databáze a online služby Divadelního ústavu, [online], [cit. 15. března 2017]. Dostupné z: <http://vis.idu.cz/Productions.aspx>

Význam slov, Absurdní divadlo, [online], [cit. 20. dubna 2017]. Dostupné z: <http://vyznam-slov.yin.cz/a/absurdni-divadlo/>

Wikipedia The free encyclopedia, Catastrophe [online], [cit. 15. dubna 2017]. Dostupné z: [https://en.wikipedia.org/wiki/Catastrophe_\(play\)](https://en.wikipedia.org/wiki/Catastrophe_(play))

Wikipedia The free encyclopedia, Krapp's last tape, [online], [cit. 15. dubna 2017]. Dostupné z: https://en.wikipedia.org/wiki/Krapp%27s_Last_Tape

Wikipedia The free encyclopedia, Not I [online], [cit. 15. dubna 2017]. Dostupné z: https://en.wikipedia.org/wiki/Not_I

Wikipedia The free encyclopedia, Play, [online], [cit. 15. dubna 2017]. Dostupné z: [https://en.wikipedia.org/wiki/Play_\(play\)](https://en.wikipedia.org/wiki/Play_(play))